

บทที่ 5

การสอนทักษะการพูดระดับประถมศึกษา

ตามธรรมชาติของคนเราจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ คนทุกคนในสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอยู่เสมอ ในการนี้ต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารเป็นหลักเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยการถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจ และความ ต้องการของจนไปไปสู่ผู้อื่นด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้สีหน้า การใช้ท่าทาง การทำมือ การทำ เครื่องหมาย การเขียนอักษร การเล่นเกมดนตรี และอีกวิธีหนึ่งที่สำคัญมาก คือ การพูด

ความหมายของการพูด

การพูด หมายถึง การเปล่งเสียงออกมาในรูปคำ วลี ที่มีความหมายหรือประโยค ให้ผู้ฟังเข้าใจ และแสดงออกกับกิริยาให้สอดคล้องกับความหมายที่พูด การพูดเป็นการสื่อความหมายโดยใช้น้ำเสียง ภาษา กิริยาท่าทาง เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจให้ผู้ฟังได้รู้หรือเข้าใจความต้องการ หรือความรู้สึกนึกคิดของตน

ความสำคัญของการพูด

การพูดเป็นการติดต่อสื่อสารที่สำคัญมาก และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากที่สุด เพราะการพูดเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดที่รวดเร็วทันใจ การพูดนอกจากจะใช้พูดทั่วไปในชีวิตประจำวันแล้ว ยังสามารถใช้ในโอกาสอื่น ๆ ที่เป็นทางการหรือเชิงวิชาการอีก ซึ่งเป็น การเผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้และความคิดเห็นของผู้พูด หรือร่วมกับผู้ฟัง ซึ่งการพูดที่เป็น ทางการหรือเชิงวิชาการนี้จำเป็นต้องมีการฝึกฝนจึงจะทำให้การพูดดีขึ้น

ในการพูดทั้งที่เป็นการพูดในชีวิตประจำวันหรือการพูดในโอกาสต่าง ๆ นี้มีความสำคัญดังนี้

1. **ความสำคัญต่อตัวผู้พูด** ในการพูดนั้นถ้าผู้พูดพูดดีย่อมเป็นที่นิยมชมชอบของบุคคลทั่วไป อาจทำให้กิจการงานที่กระทำอยู่ประสบผลสำเร็จ เจริญก้าวหน้า การพูดจะ

ช่วยทำให้ความสามารถของผู้พูดปรากฏเด่นชัดขึ้น จะมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตสูง มีผู้เคารพนับถือ

2. ผลดีต่อสังคมโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นการศาสนา การเมือง การทำการค้า การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี ย่อมต้องอาศัยการพูดเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ให้ได้ผลดีและรวดเร็ว

3. ความสำคัญต่ออาชีพครู อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยการพูดเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ และประสานสัมพันธ์กับผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ถึงแม้ครูจะใช้การสอนแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางก็ตาม แต่ครูก็ยังจำเป็นต้องใช้การพูดในการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจในกิจกรรม เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และแนะแนวทางมรการศึกษาหาความรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องอาศัยการพูดอย่างมีศิลปะและใช้หลักจิตวิทยาประกอบกับกลวิธีต่าง ๆ ในการพูด

จุดมุ่งหมายในการสอนพูด

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้ระบุจุดมุ่งหมายในการสอนพูดแก่ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาเพื่อให้มีความสามารถ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 ให้มีทักษะในการพูด เล่าเรื่อง รายงาน อภิปรายพูดได้ถูกต้องชัดเจน และสื่อความได้ มีมารยาทในการพูด และใช้ทักษะการพูดเพื่อความบันเทิงได้

2. ระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 ให้มีความสามารถในการคิดลำดับเหตุการณ์ วิพากษ์วิจารณ์ และสรุปความ มีทักษะในการพูด สนทนา เล่าเรื่อง รายงาน อภิปรายและบรรยาย ความรู้สึก พูดสื่อความได้ถูกต้องชัดเจน คล่องแคล่ว มีความชื่นชมต่อภาษาไทย มีมารยาทและบุคลิกภาพที่ดี และใช้ทักษะการพูดเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ ได้

3. ระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6 ให้มีความสามารถในการคิดลำดับเหตุการณ์ วิพากษ์วิจารณ์ และสรุปความ มีทักษะในการพูดประเภทต่าง ๆ พูดสื่อความได้ถูกต้องชัดเจน คล่องแคล่ว และมีวิจารณ์ญาณ ใช้คำพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล กล่าวพูด สามารถใช้คำพูดในการติดต่อสื่อสารด้านมนุษยสัมพันธ์และธุรการงานได้ มีความชื่นชมต่อภาษาไทย มีมารยาทและบุคลิกภาพที่ดี และใช้ทักษะในการพูดเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ ได้

หลักการพูด

การพูดเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินกิจการหรือประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้สำเร็จด้วยดี เป็นการช่วยเสริมบุคลิกภาพให้ดูดีขึ้น ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี การพูดจึงมีคุณค่าต่อทุกคนมาก ดังนั้นในการพูด ผู้พูดควรคำนึงถึงหลักการพูดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาผู้ฟัง ผู้พูดควรศึกษาลักษณะผู้ฟัง ดังนี้

1.1 อายุ ผู้ฟังที่มาฟังการพูดนั้นอยู่มีอายุในระดับใด เพราะคนที่อายุต่างกันย่อมมีความสนใจ สมาธิ ความต้องการ ประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้พูดจะต้องเข้าใจถึงความแตกต่างนี้เพื่อที่จะได้เตรียมการพูดได้ตรงความสนใจของผู้ฟัง

1.2 เพศ ผู้ชายและผู้หญิงมีความสนใจหลาย ๆ อย่างไม่เหมือนกัน เช่น ผู้หญิงสนใจในเรื่องความสวยงาม ผู้ชายสนใจในเรื่องการผจญภัย

1.3 ระดับการศึกษา ผู้พูดควรทราบคร่าว ๆ ว่าผู้ฟังมีการศึกษาในระดับใด มีวุฒิภาวะเป็นอย่างไร มีความรู้อะไรบ้าง ถ้าสิ่งเหล่านี้แตกต่างกัน ผู้พูดต้องใช้กลวิธีในการพูดที่แตกต่างกันด้วย

1.4 อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้พูดควรพูดในเรื่องที่เกี่ยวกับอาชีพและสังคมที่ผู้ฟังสนใจและเข้าใจเป็นอย่างดี

1.5 ความสนใจ ควรศึกษาผู้ฟังว่ามีความสนใจอะไรเป็นพิเศษบ้าง เพื่อผู้พูดจะได้พูดตรงเป้าหมาย และเกิดประโยชน์

1.6 พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง ควรศึกษาผู้ฟังว่าผู้ฟังมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะฟังเพียงใด จะได้พูดต่อได้ถูกต้อง หากยังไม่มีเลยผู้พูดควรพูดพื้นฐานให้ผู้ฟังได้เข้าใจบ้าง หรืออย่าพูดรวบรัดเท่านั้น

1.7 ทัศนคติต่อผู้พูดและเรื่องที่จะฟัง ถ้าผู้พูดได้ทราบทัศนคติของผู้ฟังว่ามีต่อผู้พูดและเรื่องที่จะฟังเป็นอย่างไร จะทำให้ง่ายต่อผู้พูดที่จะหาวิธีและตัวอย่างประกอบการพูด

1.8 จำนวนของผู้ฟัง สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือจำนวนของผู้ฟัง ซึ่งผู้พูดจำเป็นต้องทราบให้แน่ชัดเพื่อที่ผู้พูดจะได้วางแผนจัดกิจกรรม เอกสาร หรือสื่อประกอบที่เหมาะสมและเพียงพอ

2. รู้จักกาลเทศะ การพูดที่ดีควรพูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะในเรื่องต่อไปนี้

2.1 สถานที่ ผู้พูดควรทราบว่าจะไปพูดนั้นมีลักษณะอย่างไร จะได้เตรียมจัดบรรยากาศการพูดให้เหมาะสม รวมทั้งเตรียมหาวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรค อันอาจจะเกิดขึ้นด้วย

2.2 เวลา การพูดต้องคำนึงถึงเวลา เช่นพูดในเวลาใด มีเวลาพูดนานเท่าใด เพื่อจะได้เตรียมเนื้อหาหรือกิจกรรมได้เหมาะสม

2.3 โอกาส ผู้พูดควรคำนึงถึงโอกาสที่จะพูดเพราะการพูดในโอกาสต่าง ๆ ย่อมมีเนื้อหา สำนวน และวิธีการพูดที่แตกต่างกัน จะได้เตรียมได้ถูกต้อง

3. จัดเนื้อเรื่องที่จะพูด ผู้พูดจะต้องจัดเนื้อเรื่อง ดังนี้

3.1 การเลือกเรื่อง ผู้พูดควรเลือกเรื่องที่ตนและผู้ฟังสนใจ เป็นเรื่องที่ดี มีประโยชน์ต่อผู้ฟัง

3.2 เป็นเรื่องที่มีจุดประสงค์แน่นอน เรื่องที่จะพูดควรตั้งจุดประสงค์ที่แน่นอนไว้ และผู้พูดจะต้องมีข้อเท็จจริง เหตุการณ์ ประสบการณ์ ความรู้และความสามารถเกี่ยวกับเรื่องนั้น เพื่อที่จะได้พูดตรงกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

3.3 การรวบรวมเนื้อหา ผู้พูดอาจรวบรวมเนื้อหาโดยการอ่าน การฟัง การสนทนา การสัมภาษณ์ การสอบถาม การทัศนศึกษา และวิธีการอื่น ๆ แล้วจัดระเบียบเนื้อเรื่อง ใจความสำคัญ ลำดับเหตุการณ์ หรือหาข้อความอื่นมาประกอบเพื่อขยายความให้สมบูรณ์ชัดเจน

3.4 การสร้างโครงร่าง ผู้พูดควรสร้างโครงร่างสำคัญความในการพูด เช่น การขึ้นต้นอารัมภบท การดำเนินเรื่องโดยใช้ข้อเท็จจริง หลักฐาน เหตุผล เรียงลำดับตามความสำคัญหรือความเหมาะสม และการสรุปท้ายเรื่อง

4. การเตรียมตัวพูด ผู้พูดควรเตรียมตัวดังนี้

4.1 การเตรียมตัวก่อนพูด ผู้พูดต้องศึกษาผู้ฟังว่าเป็นใคร มีพื้นฐานด้านต่าง ๆ เพียงใด เตรียมเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง วางแผนการพูด และนอกจากนี้การพูดที่จะประสบความสำเร็จด้วยดีนั้น ยังขึ้นอยู่กับความสามารถและเทคนิคในการพูดของผู้พูดด้วย

4.2 การปฏิบัติตัวขณะพูด ผู้พูดควรมีความมั่นใจในตนเอง สร้างบุคลิกภาพ และมีศิลปะในการพูด พูดตามแผนที่วางไว้ รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจจะเกิดขึ้นขณะพูด มีไหวพริบ ปฏิภาณ และความคิดที่รวดเร็ว

หลักการสอนพูด

ในการสอนพูดแก่ผู้เรียนระดับประถมศึกษาชั้นนั้น ควรจะมีหลักการสอน ดังนี้

1. **ศึกษาความพร้อมของผู้เรียน** ครูผู้สอนจะต้องศึกษาความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความสนใจ ความต้องการ พัฒนาการ และความรู้ความสามารถพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรได้มากน้อยเพียงใด ต้องศึกษาทั้งความพร้อมก่อนเริ่มเรียนภาษาไทย และความพร้อมที่จะเริ่มเรียนบทเรียนใหม่

2. **ศึกษาภูมิหลังของผู้เรียน** ปัจจัยที่ช่วยให้การพูดของผู้เรียนเป็นไปได้อย่างดีหรือไม่นั้น ภูมิหลังของผู้เรียนมีความสำคัญมากประการหนึ่ง สิ่งที่ควรศึกษา ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจและเอาใจใส่ของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ฐานะความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม และสังคม สิ่งเหล่านี้จะช่วยกันสนับสนุนการพูดของผู้เรียนเป็นอย่างมาก

3. **ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่มีอิสระเสรี** การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นกันเอง ไม่เคร่งครัดและผู้เรียนรู้สึกสบายใจจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียน สนใจ และร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี ผู้เรียนจะมีความมั่นใจและมีความกล้าในการพูดมากขึ้น

4. **คำนึงถึงลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน** การวางแผนจัดกิจกรรมการพูดให้ผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความสามารถเฉพาะตัวของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะแต่ละคนจะมีความสามารถในการพูดและการพัฒนาที่แตกต่างกันไป บางคนแก้ไขได้ บางคนแก้ไขไม่ได้ เช่น ปากแห้ง เพดานโหว่ ลิ้นไก่สั้น ครูผู้สอนควรพัฒนาให้เป็นไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล และไม่เปรียบเทียบกับความสามารถของผู้เรียนคนอื่น ๆ

5. **ควรให้โอกาสพูดแก่ผู้เรียนทุกคน** ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้ฝึกพูด เพราะผู้เรียนจะได้มีความรู้สึกที่ดังต่อตนเอง เพื่อน และครูผู้สอน และยังเป็นการฝึกให้มีความกล้าในการแสดงออก การแสดงความคิด การใช้เหตุผล และเป็นการสอดแทรกแนวคิดระบอบประชาธิปไตยทางอ้อมด้วย

6. **ควรสอนให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง** การฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดด้วยตนเอง เป็นการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการพูดนั้น ๆ เช่น การพูดอภิปราย การรายงาน การโต้วาที การพูดอวยพร การกล่าวขอบคุณ และอื่น ๆ นอกจากนี้ยังควรแนะนำให้ผู้เรียนอ่านหนังสือมาก ๆ ฟังรายการจากวิทยุ โทรทัศน์ การพูดในโอกาสต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกพูดของตนเอง

7. ครูผู้สอนต้องสอนแบบค่อยเป็นค่อยไป การสอนทักษะการพูดนั้นต้องสอน โดยการใช้เวลาฝึกทักษะพอสมควร จะสอนให้ผู้เรียนสามารถพูดได้ดีเลยในเวลาอันรวดเร็วไม่ได้ เพราะการจะพูดให้ได้ดีนั้นต้องอาศัยประสบการณ์หลายด้าน อาศัยเวลาในการฝึกพูด และต้อง ปรับปรุงการพูดของตนเองอยู่เสมอ

8. การสอนพูดต้องอาศัยศรัทธาของผู้เรียน "ศรัทธา" เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความ สำคัญในการจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี ถ้ากระทำโดยขาดศรัทธาก็จะ ปราศจากความสำเร็จอย่างแน่นอน การพูดก็เช่นกัน ครูผู้สอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เห็นความ สำคัญและประโยชน์ของ "การพูดเป็น" ให้มากที่สุด แล้วผู้เรียนก็จะเกิดความศรัทธาในการฝึก พูด และนอกจากนี้ครูผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการพูดแก่ผู้เรียนด้วย

9. ควรสอนฝึกพูดอย่างต่อเนื่อง การสอนพูดครูผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนฝึกทักษะการพูดอย่างต่อเนื่อง ถ้าหากขาดการฝึกการพัฒนาทักษะการพูดก็จะลดลงด้วย

10. ควรสอนให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับ การให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นการ เสริมแรงผู้เรียนชนิดหนึ่ง เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำในการฝึกทักษะทุกประเภท เป็นผลให้ ผู้เรียนรู้จักประเมินผลตนเอง และหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องการพูดของตนให้ ดีขึ้นด้วย

11. การสอนพูดต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย การสอนพูดมิใช่เป็น หน้าที่ของครูภาษาไทยเพียงคนเดียวเท่านั้น แต่ครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนผู้ปกครอง ของผู้เรียนก็ควรมีส่วนร่วมมือช่วยเหลือกันพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และการฝึก ทักษะการพูดนั้นก็มิใช่ฝึกได้เฉพาะแต่ที่โรงเรียนเท่านั้น หากแต่ควรต้องฝึกพูดที่บ้านด้วย

ลักษณะของผู้พูดที่ดี

การที่จะเป็นผู้พูดที่ดีนั้นต้องเริ่มต้นจากการเป็นผู้ฟังที่ดีเสียก่อน เพราะจะ สามารถนำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับจากการฟังมาปรับปรุงเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการพูด ประกอบกับ การนำความรู้ ความคิด ประสบการณ์ มาร่วมกันจะช่วยทำให้เป็นผู้พูดที่ดีได้ ซึ่งโดยทั่วไป ผู้พูด ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ดี ผู้พูดควรมีความรู้ในเรื่องที่จะพูดเป็นอย่างดี มีความรู้รอบตัวดี เพื่อใช้ประกอบการพูดให้มีหลักฐานและน่าเชื่อถือ

2. **มีแนวคิดที่ดี** ก่อนที่จะพูดเรื่องใดก็ตาม ผู้พูดควรจะได้ไตร่ตรองเสมอว่าเรื่องที่จะพูดมีเนื้อหาสาระสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังอย่างไรบ้าง และต้องเข้าใจความคิดของตนเองอย่างแจ่มแจ้งเพื่อที่จะแสดงให้ปรากฏแก่ผู้ฟังได้อย่างชัดเจน

3. **มีจุดประสงค์** การพูดแต่ละครั้งควรมีจุดประสงค์ที่แน่นอนว่าต้องการให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์อะไร เพื่อที่จะได้กำหนดเนื้อหาและวิธีการพูดให้สอดคล้องกัน

4. **มีโครงเรื่อง** การวางเค้าโครงเรื่องจะช่วยให้สามารถพูดได้ตรงจุดประสงค์ที่วางไว้ ไม่วกวนนอกนอกประเด็น การวางโครงเรื่องควรเป็นไปตามแนวเรื่องที่ต้องการ มีความคิดหลัก ความคิดรอง และส่วนประกอบให้ชัดเจน การวางโครงเรื่องจะทำให้พูดง่ายขึ้น มีความมั่นใจในการพูด ไม่สับสนหรือความคิดขาดตอน

5. **มีการใช้ภาษาที่ดี** การพูดเป็นทักษะการสื่อสารซึ่งแสดงความสามารถในการใช้ภาษาของผู้พูด ฉะนั้นผู้พูดจึงควรรู้จักเลือกใช้ภาษาให้ถูกต้อง ทั้งถ้อยคำ คำศัพท์สำนวน รูปแบบประโยคต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้พูดยังต้องใช้ให้เหมาะสมกับโอกาส บรรยากาศ และกาลเทศะด้วย การใช้ภาษาให้เหมาะสมนี้นับว่าเป็นความสวยงามหรือสุนทรียภาพของภาษา และแสดงให้เห็นว่าผู้พูดนั้น "พูดเป็น"

6. **พูดให้ชัดเจน** ผู้พูดควรพูดให้ชัดเจน ไม่เร็วหรือช้าจนเกินไป พูดถูกต้องตามอักขระ โดยเฉพาะคำที่มีตัว ร คำควบกล้ำ พูดถ้อยคำที่สุภาพ ไพเราะ ไม่พูดคำที่มีความหมายสองแง่สองมุม และไม่ควรถูกตำหนิผู้ฟังโดยเด็ดขาด

7. **มีความจำดี** ผู้พูดควรมีความสามารถในการจดจำเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือถ้อยคำที่ดี ได้ดี เพื่อนำมายกตัวอย่างประกอบการพูดให้ผู้ฟังได้เข้าใจชัดเจน และเป็นการยืนยันคำพูดของตนให้หนักแน่นยิ่งขึ้น

8. **มีความกล้า** ผู้พูดควรมีความกล้าในการพูด เพราะความกล้าจะทำให้ผู้พูดเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความวิตกกังวล และจะเป็นหนทางไปสู่ความสำเร็จในการพูด

9. **มีบุคลิกลักษณะที่ดี** ผู้พูดควรเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะดี ได้แก่ ท่าทางเดิน ยืน นั่ง และอิริยาบถอื่น ๆ สง่า และสุภาพ มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส สนใจผู้ฟัง จับตาดูผู้ฟังให้ทั่ว ๆ และแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ถูกกาลเทศะ

10. **มีการแสดงท่าทางประกอบการพูด** ในการพูดเพื่อเป็นการเร้าใจผู้ฟังหรือให้ผู้ฟังสนใจเรื่องที่พูดมากยิ่งขึ้น ไม่ให้ผู้ฟังเบื่อหน่ายและเพื่อให้คำพูดนั้นมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

ผู้พูดควรแสดงท่าทางประกอบการพูดบ้าง แต่ควรแสดงท่าทางตามสมควร อย่ามากเกินไปจะกลายเป็นตัวตลก

การพัฒนาทักษะการพูด

1. **ศึกษาภูมิหลังของผู้เรียน** เช่น ความสามารถในการรับรู้และถ่ายทอดของผู้เรียน บางคนพูดได้เรื่อง บางคนพูดไม่ได้เรื่อง บางคนพูดยืดยาว ฯลฯ ครูควรหาทางช่วยปรับปรุงเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการพูดของเขาได้ตามความสามารถ

2. **คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของตัวบุคคล** ครูควรพิจารณาความสามารถเฉพาะตัวของผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าเพียงใด ไม่ควรเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนกับผู้อื่น ถ้าการบกพร่องของการพูดมิใช่การบกพร่องเนื่องมาจากอวัยวะในการพูดผิดปกติ ครูก็สามารถพัฒนาทักษะการพูดของผู้เรียนได้ แต่ถ้าอวัยวะในการพูดผิดปกติ ก็ควรปรึกษาแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญทำการรักษาต่อไป

3. **การพัฒนาทักษะการพูดเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดเวลา** เมื่อผู้เรียนอยู่บ้าน พ่อ แม่ ผู้ปกครองเป็นผู้คอยหัดให้ผู้เรียนพูด เมื่อมาอยู่โรงเรียนครูเป็นผู้ที่จะต้องพัฒนาทักษะการพูดให้กับผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการพูดให้กับผู้เรียนมากขึ้น

4. **การพูดต้องอาศัยบรรยากาศที่มีอิสระเสรี** ครูควรจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศในห้องเรียนไม่ให้เคร่งเครียดจนเกินไป จะช่วยให้ผู้เรียนอยากเรียน สนใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ให้โอกาสผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้อิสระในการเลือกเรื่องที่จะพูดตามความสนใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตัวเองและกล้าแสดงออกมากขึ้น

5. **การพัฒนาทักษะการพูดจัดเพื่อเด็กทุกคน** ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความสามารถทุกคน ไม่ลำเอียง ครูควรช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนเข้าใจและยอมรับคุณค่าของการพัฒนาทักษะการพูด ช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี เกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาทักษะการพูด

6. **ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย** มิใช่เป็นหน้าที่ของครูสอนภาษาไทยเท่านั้น ครูทุกคนควรให้ความร่วมมือในการเป็นแบบอย่างที่ดีในการพูด เช่น การได้วาที การอภิปราย การแสดงละคร ฯลฯ นอกจากครูแล้ว พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือกับครูในการพัฒนาทักษะการพูดของผู้เรียนด้วย

7. ต้องให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนตนเองในการพูดมาก ๆ และผู้เรียนควรฟังและอ่านให้มาก ๆ เพื่อจะได้สะสมประสบการณ์ ความรู้เอาไว้ เมื่อถึงเวลาพูดก็สามารถนำสิ่งนั้นออกมาพูดได้อย่างมั่นใจ

8. การพัฒนาทักษะการพูดต้องค่อยเป็นค่อยไป ครูควรจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัย เริ่มจากง่ายไปหายาก สิ่งใกล้ตัวไปหาสิ่งไกลตัว และควรปรับปรุงรูปแบบของกิจกรรมที่ทำ เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมและศรัทธาแล้ว การพัฒนาทักษะการพูดก็เป็นไปได้โดยง่าย

9. ต้องอาศัยความพร้อมและความศรัทธาของผู้เรียน ครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการทำกิจกรรมก่อน และศรัทธาจะค่อย ๆ สร้างสมขึ้นจากกิจกรรมที่ทำ เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมและศรัทธาแล้ว การพัฒนาทักษะการพูดก็เป็นไปได้โดยง่าย

10. การพูดต้องให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับ เพื่อที่เขาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เช่น ให้ผู้เรียนวิจารณ์ตนเอง ผู้ฟังวิจารณ์ผู้พูด ฟังเทปบันทึกเสียงของตนเอง

แนวทางการพัฒนาทักษะการพูด

1. วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ของการสอนพูดตามหลักสูตรก่อนเพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรม

2. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เหมาะแก่การพูด ให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย มีความมั่นใจและสบายใจที่จะแสดงออก ครูให้กำลังใจผู้เรียน

3. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการพูด ควรเริ่มด้วยเรื่องใกล้ตัวผู้พูดมากที่สุด อาจเป็นเรื่องที่ผู้พูดมีประสบการณ์มา หรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน การที่ผู้เรียนมีโอกาสพูดในสิ่งที่เขารู้สึกว่ามีความมั่นใจและมีกำลังใจในการพูด กล้าแสดงออก และสามารถฝึกพูดด้วยความคิดของตนเอง แต่ครูต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียนด้วย และการฝึกพูดนั้นจะต้องฝึกอย่างต่อเนื่อง และค่อยเพิ่มความยากขึ้นทีละน้อยตามความสามารถของผู้เรียน

4. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่ผู้เรียน เพื่อเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการพูดให้กับผู้เรียนนอกเหนือจากการสอนในชั้นเรียน

4.1 ฝึกให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติงานในโอกาสต่าง ๆ เพื่อฝึกทักษะการพูดตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง เช่น เป็นพิธีกรเวลามีงานในโรงเรียน เป็นตัวแทนกล่าวขอขอบคุณ

วิทยากรหรือเป็นผู้มีพระคุณต่อโรงเรียน เป็นโฆษกในการบรรยายการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน

4.2 จัดกิจกรรมอภิปราย โต้วาทิ ภายในหรือนอกโรงเรียน

4.3 หาโอกาสให้ผู้เรียนฟังการอภิปรายหรือโต้วาทิ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง หรือจัดอบรมเชิงปฏิบัติการวิธีการพูดโดยเชิญวิทยากรมาบรรยาย

4.4 ครูตั้งหัวข้อสั้น ๆ ให้ผู้เรียนฝึกพูดโดยใช้ถ้อยคำของตนเอง เช่น ดอกไม้ที่ฉันชอบ วันขึ้นปีใหม่ วันเกิดของฉัน

4.5 ให้ผู้เรียนฝึกฝน เก็บข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เพื่อมาใช้ประกอบการพูด โดยอาจทำเป็นสมุดสำหรับเก็บรวบรวม เช่น สำนวนภาษาที่ดี คำขวัญ สุภาษิต ข้อคิด สิ่งน่ารู้ หรืออะไรที่แปลกใหม่

5. การจัดกิจกรรมในด้านนันทนาการที่เกี่ยวกับการพูด เช่น การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน เพลิดเพลินและเป็นการฝึกทักษะการพูดในตัว

6. ครูควรนำกิจกรรมการพูดไปบูรณาการกับการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ โดยฝึกให้มีการรายงาน ค้นคว้าหาข้อมูลแล้วมาเล่าให้เพื่อนฟัง

7. จัดกิจกรรมฝึกทักษะการพูด ไว้ในบทสนทนา (Home Room) เป็นประจำทุกวันในตอนเช้าหรือตอนเย็น ครูควรให้ผู้เรียนมีโอกาสนฝึกพูดอย่างทั่วถึงทุกคนอย่างเพียงพอ จัดกิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ หรืออาจให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นกันก็ได้

8. เมื่อครูพบข้อบกพร่องให้รีบแก้ไข เช่นตัว ร ล คำควบกล้ำ บุคลิกในการพูด

การส่งเสริมการพูดของผู้เรียน

การที่ผู้เรียนมีทักษะที่ดีได้นั้นต้องหมั่นฝึกฝนพูดอยู่เสมอ พัฒนาการทางการพูดของผู้เรียนจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว เมื่อผู้เรียนสามารถฟังเข้าใจและใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่วและมั่นใจ และครูสามารถส่งเสริมการพูดของผู้เรียนได้ โดยมีข้อเสนอแนะง่าย ๆ ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนได้พูดโดยอิสระ เมื่อมีข้อผิดพลาดครูจดบันทึกไว้แล้วหาโอกาสฝึกฝนใหม่

2. จัดสภาพห้องเรียนให้น่าเรียน ทุกคนมีความเป็นกันเอง จะทำให้สบายใจ เวลาพูดไม่ประหม่า

3. ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการพูด โดยพูดให้ชัดเจน ถูกต้อง ใช้ภาษาที่สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ

4. สร้างสถานการณ์จำลองให้กับผู้เรียนได้แสดงบทบาทหลาย ๆ แบบ และฝึก การพูดในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกให้แสดงความคิดเห็นและโต้แย้ง

5. ครูช่วยแนะนำการพูดให้แก่ผู้เรียนบ้าง เช่น ช่วยตั้งคำถามให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็น ให้เล่าเรื่อง และเป็นกำลังใจให้

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามบทเรียนในขณะที่เรียน เพื่อที่จะได้ฝึกการใช้คำ ถาม การคิด การแสดงออก การแสดงความคิดเห็น และรู้จักประเมินสิ่งต่าง ๆ

7. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พูดในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันสำคัญ ประกวดการพูด จัดการแสดงละคร การเล่านิทาน ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการพูด

ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่มีความอยากรู้ อยากเห็น สนใจในการ สืบวจค้นคว้าหาคำตอบ ช่างซักช่างถามและชอบใช้จินตนาการด้านต่าง ๆ ดังนั้น ครูผู้สอน ควรจัดกิจกรรมหลาย ๆ ประเภท เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการพูดของเขา ตัวอย่างในการ จัดกิจกรรมฝึกทักษะการพูด มีดังนี้

กิจกรรมต่อถ้อยร้อยความ

จุดประสงค์ เพื่อฝึกทักษะการพูด - การฟัง

สื่อที่ใช้ รูปภาพขนาดใหญ่ ประมาณ 20 x 30 นิ้ว หรือรูปภาพโปสเตอร์วิวทิวทัศน์ อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

วิธีการจัดกิจกรรม

1. ครูติดรูปภาพไว้บนกระดานดำ
2. แบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย นั่งหันหลังเข้าหากัน เริ่มการเล่นครูให้ตัวแทนออกมาจับฉลากว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายเริ่มเล่นก่อน
3. เมื่อเริ่มเล่น ฝ่ายที่เล่นก่อนให้ผู้ที่นั่งหัวแถว ออกมาเล่าเรื่องเป็นนิทานจาก ภาพมา 1 ประโยค เมื่อพูดจบ ผู้เล่นคนแรกของอีกฝ่ายหนึ่งต้องรีบลุกขึ้นมาเล่าเรื่องราวต่อให้ สัมพันธ์กับภาพและข้อความที่ฝ่ายแรกพูดไว้ ฝ่ายที่พูดจะได้ประโยคละ 1 คะแนน

4. ผู้เล่นคนที่ 2 ของฝ่ายแรกจะต้องฟังและพูดเล่าเรื่องต่อเช่นกัน ทำสลับกัน เช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนจบเรื่อง

5. ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพูดต่อเรื่องราวตามภาพซ้ำเกิน 3 วินาที ต้องสละสิทธิ์ในรอบนั้นและไม่ได้คะแนน สุดท้ายฝ่ายใดได้คะแนนมาก จะได้รับตำแหน่งเป็น "ยอดนักเล่า"

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

1. ในการจัดกิจกรรมนี้ ครูอาจช่วยขัดเกลาข้อความหรือเสนอแนะคำพูดให้เหมาะสม

2. หลังจากจบกิจกรรม ควรมีการสรุปเรื่องหรือข้อคิดที่ได้จากเรื่องที่เล่า

3. กิจกรรมเช่นนี้ ผู้เล่นจะได้ฝึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาก อีกทั้งช่วยฝึกความกล้าในการแสดงออก จึงควรรหาโอกาสฝึกบ่อย ๆ

4. ภาพที่ใช้ควรเป็นภาพที่มีขนาดใหญ่ มองเห็นชัดเจน ทั่วถึง และไม่ควรรใช้ภาพที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันบ่อย ๆ ควรเป็นภาพที่แตกต่างกัน เพื่อผู้เล่นจะได้มีโอกาสคิดหลาย ๆ แห่งหลาย ๆ มุม

5. ควรกำหนดเวลาเล่นให้พอดี อย่าให้เยิ่นเย้อ หรือใช้เวลานานเกินไป ผู้เล่นจะเบื่อ

กิจกรรมถามมาตอบไป

จุดประสงค์ เพื่อฝึกทักษะในการพูด

สื่อที่ใช้ กระดาษสำหรับเขียนคำหรือข้อความ

วิธีการจัดกิจกรรม

1. แบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย ให้แต่ละฝ่ายช่วยกันคิดคำหรือข้อความที่จะเป็นปริศนาให้ผู้เล่นฝ่ายตรงข้ามทาย

2. ให้ตัวแทนจับฉลากว่าฝ่ายใดจะเริ่มได้เล่นก่อน ฝ่ายที่เริ่มเล่นก่อนจะตกลงกันในหมู่ว่าจะให้ฝ่ายตรงข้ามทายคำอะไร ก็เขียนคำนั้นใส่กระดาษส่งให้ครูเก็บไว้ก่อน และครูจะเป็นกรรมการคอยดูแลและการถามและตอบของผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่าย

3. เมื่อเริ่มเล่น ตัวแทนฝ่ายเริ่มเล่นจะพูดประโยคให้ฝ่ายตรงข้ามฟังว่า "เป็นสิ่งของ" หรือ "เป็นสัตว์" หรืออื่น ๆ แล้วผู้เล่นคนอื่นให้เงี่ยงหน้ากระดาษคอยผลัดกันตอบฝ่ายตรงข้ามว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" เท่านั้น

4. ฝ่ายถามจะช่วยกันตั้งคำถาม ถามฝ่ายแรกซึ่งคำถามจะต้องลงท้ายด้วยคำว่า

“ใช่”ไหม” เช่น เป็นของแข็งใช่ไหม บินได้ใช่ไหม ฯลฯ ให้ใช้คำถามได้ไม่เกิน 20 คำถาม สามารถเดาคำตอบว่าคำปรีศนานั้นคืออะไรก่อนได้ ถ้าแน่ใจ แต่ถ้าครบ 20 คำถาม แล้วจะต้องหยุดถามและจะต้องทายเลย ถ้าทายถูกจะได้ 5 คะแนน ถ้าทายผิด ฝ่ายแรกจะได้ 5 คะแนน

5. เมื่อทายกันเสร็จแล้วให้กลับข้างกันทายบ้างโดยปฏิบัติเช่นเดียวกัน ทำเช่นนี้จนเป็นที่พอใจหรือตามกำหนดเวลา

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

1. ครูควรย้ำผู้เล่นในการตั้งคำถามต้องให้ถูกต้องตามข้อตกลง
2. แนะนำผู้เล่นว่าไม่ควรทายก่อนถามครบ 20 คำถาม เพราะต้องการให้ผู้เล่นฝึกพูดและตั้งคำถามให้ทั่วถึง
3. คำถามที่ได้รับคำตอบว่า “ใช่” ทั้งหมดจะเป็นแนวคิดในการทายคำปรีศนา
4. กิจกรรมนี้ครูสามารถนำไปใช้เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนได้และช่วยให้ผู้เล่นมีความกล้าในการแสดงออก มีความมั่นใจ รู้จักตั้งคำถามที่ดี สามารถใช้ความคิดได้ตลอดเวลาและรู้สึกสนุกสนานในการเรียน